- 80 -

ABESE SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 80., Nüzûl sıralamasına göre 24., Mufassal sûreler kısmının dokuzuncu grubunun ikinci sûresi olan Abese sûresi, Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sayısı 42'dir.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla”

1-2. “Yanına ama bir kimse geldi diye Peygamber yüzünü asıp çevirdi. 3. Ey Muhammed! Ne bilirsin, belki de o arınacak; 4. Yahut öğüt alacaktı da bu öğüt kendisine fayda verecekti. 5-6. Ama sen, kendisini öğütten müstağni gören kimseyi karşına alıp ilgileniyorsun. 7. Arınmak istememesinden sana ne? 8-10. Sen, Allah’tan korkup sana koşarak gelen kimseye aldırmıyorsun. 11. Dikkat et; bu Kur’an bir öğüttür. 12. Dileyen onu öğüt kabul eder. 13-14. O, Kutsal kılınmış, yüceltilmiş, arınmış sahi-feler üzerinedir. 15-16. İyi kimseler, saygıdeğer elçilerin eliyle yazılmıştır. 17. Canı çıksın o insanın, o ne nankördür! 18. Allah onu hangi şeyden yaratmış? 19. Onu meniden yaratıp merhalelerden geçirerek ona şekil vermiş; 20. Sonra, yolu ona kolaylaştırmıştır. 21. Sonra onu öldürür ve kabre koyar. 22. Sonra, dilediği zaman onu tekrar diriltir. 23. Hayır; Allah’ın kendisine buyurduğunu hâlâ yerine getirmemiştir. 24. İnsan, yiyeceğine bir baksın. 25. Doğrusu suyu bol bol indirmekteyiz. 26,31. Sonra yeryüzünü iyice yarmakta ve orada taneli ekinler, üzümler, sebzeler, zeytin, hurma ağaçları ve bahçelerde koca koca ağaçlı meyveler ve çayırlar bitirmekteyiz. 32. Bunlar sizin ve hayvanlarınız için geçimliktir. 33. O muazzam gü-rültü, kıyâmet kopup geldiği zaman; 34-36. O gün, kişi kardeşinden, annesinden, babasından, karısından ve oğullarından kaçar. 37. O gün, herkesin kendine yeter derdi vardır. 38-39. O gün birtakım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedir. 40-41. O gün birtakım yüzler de tozlanmış ve onları karanlık bürümüştür. 42. İşte bunlar inkarcı olanlar, Allah’ın buyruğundan çıkanlardır.”

Mekke'de nazil olmuş, ismini ilk âyetinde geçen Abese kelimesinden almış bir sûreyle karşı karşıyayız.

Mekke'de iki dönem var. Müslümanlar iki dönem yaşamışlardır Mekke'de. Birinci dönem Müslümanların Müslümanlıklarını gizledikleri, gizli gizli Allah'ın Resûlü'nün insanlarla buluşup İslâm'ı tebliğ ettiği dönem. İkinci dönem de Rabbimizin Şuarâ sûresinin 214. âyetini gön-dermesiyle başlayan, ***"Peygamberim, en yakın akrabalarını uyar"*** emriyle başlayan İslâm'a dâvetin açığa çıkarıldığı dönemdir.

Kınama, tehdit, engelleme, dışlama ve işkence mekânizmalarının işlediği dönem ikinci dönemdir. Başlarında Allah'ın Resûlü olduğu halde bir avuç Müslümanın akla hayale gelmedik işkencelere maruz kaldıkları, âdeta ben Müslümanın demenin işkenceye adaylık koy-ma sayıldığı bir dönem. İşte bu sûre ikinci dönemde, Müslümanların işkenceye, hakarete adaylıklarını koydukları bir dönemde gelen sûrelerdendir. Kitabımızın kıyâmeti en dehşetli bir şekilde anlatan Tekvîr sûresinin evveline Nâziât sûresinin de arkasına yerleştirilmiştir.

Sûrenin nüzul sebebiyle alâkalı din konusunda söz söyleme hakkına sahip olan seleflerimizden müfessir ve muhaddisler bu sûrenin bir hadise üzerine geldiğini söyleyerek bize şu olayı naklederler:

Bir defasında Allah'ın Resûlü Mekke'nin kalburüstü insanlarını, eşrafı, Mekke'de büyük kabul edilenleri büyük kabul ederek onları huzuruna almış din anlatıyor, tebliğde bulunuyordu. Kureyş'in aristokratlarını ikna edip Allah'ın dinine kazandırabilmek için olağanüstü çaba sarf ediyor, deliller getirmeye çalışıyordu. Onların dine kazandırılmasıyla toplumda dinin yayılmasının hızlanacağı, onların inanmalarının İslâm'a izzet kazandıracağı ümidiyle Allah'ın Resûlü tüm dikkatini, tüm himmetini teksif etmiş, bütün gücüyle onlara yönelmiş, onlara din anlatırken birdenbire iki gözü âmâ olan, gözleri görmediği için de düşe kalka, güçlükle oraya kadar ulaşan İbni Ümmü Mektum çıkagelir ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana hidâyet yolunu göster! Ben Müslüman olmak istiyorum!" der. Bu konuda farklı rivâyetler var. Kimileri de bu zatın daha önceden Müslüman olduğunu ve anlayamadığı bir âyetin mânâsını sorduğunu veya "ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın sana öğrettiklerinden bana da öğretir misin?" diyerek geldiğini söylerler.

Ya Müslüman olmak için, yahut da Müslümanlığını güzelleştirmek için gelip Rasulullah'tan bilgi ister. Âma olup çevresini göremediği için, yani o ortamda Rasulullah efendimizin kendilerini Allah'ın dinine kazandırmak üzere uğraşıp dil döktüğü Mekke aristokrat grubun farkında olmadığı için veya Rasulullah'ın o andaki meşguliyetinden dolayı bu talebini birkaç kez tekrarlar. O anda kendince bu müdürdür, bu genel müdürdür, bu amirdir, bu büyüktür, bu reistir, bu li-derdir, bu elit tabakadır, bu aristokrattır diye müşriklerin ele başlarını ikna derdiyle kalbi ve kafası dopdolu olan ve onun bu tavrından dolayı çevresindekilerin ürkmesinden endişelenen Allah'ın Resûlü: "Şimdi bunun sırası mıydı ey Ümmü Mektum?" dercesine onun bu davranışı-nı münasebetsizlik kabul ederek, onun talebini cevapsız bırakarak ıs-rarla ötekilere yönelişini sürdürür. Zira reislerin, güçlülerin, kalburüstü insanların dine girmesi için çırpınıyordu o anda. İşte Allah'ın Resûlü bu âma kişiyi cevapsız bırakıp ötekilere din anlatmaya devam edince bu sûre nazil olur.

Bir tarafta reisler var, öbür tarafta kör bir adam. Bir tarafta top-lumun üstün kabul ettiği, toplumun değer verdiği aristokratlar, beri ta-rafta toplumda hiçbir değeri olmayan, hiçbir statüsü bulunmayan bir âmâ. Gerçi Rasulullah efendimizin mâzeretleri vardı. Bir kere Allah'ın Resûlü bilmiyordu. Onların bu âmâya tercih edilip edilmeyeceğini bil-miyordu. Daha önce bu konuda kendisine bir uyarı gelmemişti. Nitekim bu uyarıdan sonra Allah'ın Resûlü asla böyle bir davranışta bulunmadı. Hayatının sonuna kadar bu uyarıdan sonra Rasulullah efendimiz hiçbir fakirin yüzüne surat asmadı, hiçbir kimseye zenginliğinden ötürü özel alâka göstermedi.

Bir de şöyle bir mâzereti vardı Rasulullah'ın. Ümmü Mektum Rasulullah'ın akrabasıydı. Her an onun görüşüp konuşma imkânına sahipti. Yani daha sonra da gelip görüşebilirdi Rasulullah'la. Başka zaman da sorabilirdi soracaklarını.

Ama yine de Allah Resûlü'nün bu davranışında cahiliyenin değer yargıları vardı. Bunu, Rabbimizin bu sûresindeki tavrından, peygamberini bundan dolayı kınamasından anlıyoruz. Bir yanda kör haliyle zor gelmiş, düşe kalka gelmiş bir âmâ. Hem de o zor günlerde iş-kenceye adaylığını koyarak gelmiş, ölümü göze alarak gelmiş bir âmâ. Öbür tarafta, "bizim bu dine ihtiyacımız yoktur. Bizim sana da, getirdiğin dine de eyvallahımız yoktur" diyen müstağniler, müstekbir-ler. Bir yanda kendisini dinlemeye gelmiş çok samimi bir gariban Müslüman, öbür tarafta "anlat bakalım, eğer aklımız yatar, işimize ge-lirse belki iman ederiz" diyen Ebu Cehil'ler, Utbe'ler, Şeybe'ler, Ümey-ye bin Halef gibi müstekbirler. Allah'ın Resûlü âmayı bırakıp ta onlara yönelince derhal vahiy işe el koyuyor. Herkesin gözleri önünde, oracıkta Rabbimiz Cebrâil'ini göndererek bu sûreyi indiriveriyor. Böyle uygunsuz bir tavır karşısında Rabbimiz hemen

vahyini indiriverdi. Karşısında Cebrâil'i gören Rasulullah neye uğradığını anlayamamış ve donmuş kalmıştı. Zaten nötrdür o anda Allah'ın elçisi. Ümmü Mek-tum şaşkın, kâfirler de donakalmıştı. Çünkü reddettikleri şey karşılarındaydı. İnkar ettikleri vahiy gerçeğiyle yüz yüze gelmişlerdi. Allah o anda, o ortamda âyetlerini göndermiş ve Peygamberini düşmanlarının gözü önünde uyarıvermişti. "Bir daha bunu yapma Peygamberim!" buyurmuştu. Evet düşmanlarının gözleri önünde peygamberin azarlandığı ifadelerle söze başlamıştı Rabbimiz. Peygamberimiz şaşkın, kâfirler şaşkın, Ümmü Mektum şaşkın, herkes şaşkındı.

İşte sûre böyle bir hadise üzerine nazil olmuştur. Bakın Sûrenin ilk âyeti şöyle başlıyor:

1,2. "Yanına âmâ bir kimse geldi diye Peygamber yüzünü asıp çevirdi."

Yanına bir âmâ geldi diye peygamber yüz astı, abus bir çehre ile karşıladı onu.

3. "Ey Muhammed! Ne bilirsin, belki de o arınacak;"

Ne biliyorsun ey peygamberim? Belki de senin bu ilgilenmeyip surat astığın âmâ kişi samimidir. Senden alacağı bilgiyle arınıp temizlenecektir.

4. "Yahut öğüt alacaktı da bu öğüt kendisine fayda verecekti."

Veya senin vereceğin öğüt ona fayda verecekti. Faydalanmak istiyordu senden.

5-6. "Ama sen, kendisini öğütten müstağni gören kimseyi karşına alıp ilgileniyorsun."

Ama sen onu bırakıp da senin öğüdüne karşı müstağni davranan, eyvallahsız davranan kimseyle ilgilenmeye çalışıyorsun. O malı, mülkü, ekonomik gücü, siyasal konumu sebebiyle sana ve senin mesajına karşı ihtiyaçsız davranan, haktan, İslâm'dan yüz çeviren kimseye gelince sen ona yöneliyor, onunla ilgileniyor, ona ihtimâm gösteriyor ve değer veriyorsun. Samimi olanı ona fedâ ediyorsun.

7. "Arınmak istememesinden sana ne?"

Onun tezkiyesinden, temizlenip arınmasından sana ne? Onun adam olup olmamasından sana ne? Böyle birinin İslâm'ı kabul edip etmemesinden sana bir

vebâl, bir sorumluluk yoktur. Onun necaset içinde kalmasının sana herhangi bir zararı yoktur.

8-10. "Sen, Allah'tan korkup sana koşarak gelen kimseye aldırmıyorsun."

Beri tarafta şu Allah'tan korkarak sendeki bilgiye, vahiy bilgisine ulaşmak, onunla temizlenmek iştiyakıyla koşa koşa sana gelene, düşe kalka gelene gelince, ötekilerle ilgileneceğim diye sen ona karşı sırt dönüp kulak vermiyorsun.

İşte böylece Rasulullah efendimizi fazla üzmemek için üçüncü şahıs sığasıyla Rabbimiz uyarıverdi onu. Kıyâmete kadar onun yolunun yolcusu olan bizlere de, bu konuda uyarıda bulunarak ders verdi Rabbimiz. O halde insanlar hiçbir konuda hüküm verirken cahiliyeden etkilenmeyecekler. Hangi konuda hüküm verirsek verelim, o konuda mutlaka vahiy etkili olmalıdır. Vahiy yol gösterici olmalıdır. Kim iyi, kim kötü? Kim büyük, kim küçük? Kim üstün, kim alçak? Kim öncelikli? Kim önde, kim arkada? Bunu vahiy demelidir. Kime önce anlatalım? Kime değer verelim? Bunu vahiy demelidir. Câhilî değer yargılarına asla iltifat etmemeliyiz. "Efendim falanlar ekonomik ve siyasal yönden güçlüdürler, binaenaleyh onlarla beraber olalım. Önce onlara anlatalım, önce onları kazanalım, hayır!" Bunlar câhili güç anlayışlarıdır ve bu sûrede bunun reddedilmesi gerektiğini anlatıyor Rabbimiz. Kim bereketli, kim bereketsiz? Bunu vahiy belirlemelidir. Bunu kendi kendimize belirlemeye kalkışmamalıyız. Müslüman ne kadar da fakir olursa olsun, ne kadar da sosyal yönden zayıf olursa olsun her zaman kâfire tercih edilmelidir. Her zaman kâfirden üstün görülmeli ve değer verilmelidir.

Burada Rasulullah efendimizin birkaç mâzereti vardı. Birincisi daha önceden bu konuda Rabbimizden bir uyarı gelmemişti. Kendisine bu uyarı gelinceye kadar bunun böyle olması gerektiğini bilmiyor-du. İkincisi, Ümmü Mektum Rasulullah efendimizin akrabasıydı. Hz. Hatice annemizin halasının oğluydu. Yani başka zaman da gelip Ra-sulullah'a sorabilirdi. Başka zaman da Allah'ın Resûlü kendisiyle ilgilenebilirdi. Sonra bir başka mâzereti de Abdullah İbni Ümmü Mektum bir rivâyete göre Müslüman'dı, o anda ölseydi cennete gidecekti, ama berikiler kâfirdi, o anda onlar ölselerdi onlar cehenneme gideceklerdi. Onun için Allah'ın Resûlü felâketin ciddiyetine binaen berikilere yöneliyordu. Abdullah Ümmü Mektum âmâydı, zor gelmişti oraya kadar. Düşe kalka gelmişti, samimi olarak gelmişti, amel etmek üzere gelmişti, işkenceye adaylığını koyarak gelmişti. Rabbimizin arzusu, müşriklerin ona tercih edilmemesiydi.

Bu âyetlerden anlıyoruz ki tebliğ edeceğimiz insanların sıralamasını biz kendi kendimize yapmayacağız. Bunlar garibanlar, bunlar işçiler, bunlar anlamazlar, bunlar işe yaramazlar, bunları bırakalım da şunlara yönelelim demeyeceğiz. Önce müdürlere anlatalım, önce elit tabakaya gidelim, önce idarecilere ulaşalım, önce öğretmenlere, önce talebelere, önce erkeklere, önce filanlara, falanlara anlatmalıyız demeyeceğiz. Câhilî güç anlayışlarına kapılmayacağız. Karşımızdaki kim olursa olsun, ne olursa olsun bizden İslâm konusunda bir talebi söz konusu olduğu zaman, "Yok ya! Bunun niyeti öğrenmek değil! Bunun niyeti dalga geçmek! Bunun niyeti beni oyalamak!" demeyeceğiz. Allah diyor ki bakın: Sana ne bundan? Seni ne ilgilendirir bu? Onun hesabı senden sorulmayacak, senin hesabın da ondan sorulmayacak. Ne bilirsin? Belki samimi olarak dinleyip amel edecektir o.

Öyleyse karşımızdaki insanları şu şekilde gruplamamız güzel olacaktır: Karşımızdaki insan ya Müslümanlığının farkında olmayan birisidir, ona İslâm'ı ulaştıralım, belki bizim uyarımız ona fayda verecek ve adam olacaktır. Ya da mü'mindir, bizim anlatmamız sonucunda hayatına biraz daha çeki düzen verecektir. Öyleyse biz neticeyi düşünmeyeceğiz. Çünkü bakın Allah âyet-i kerimesinde şöyle diyor: Belki yola gelirler, belki adam olurlar. Öyleyse çevremizdeki insanları inzar edeceğiz ama kovmayacağız. Uyaracağız ama azarlamayacağız. İnzarımız onları kovma ve azarlama mânâsına gelmeyecek, aksine onlara acıma mânâsına gelecektir. İnsanların her zaman bize ulaşabilmeleri için imkân hazırlayacağız. İnsanlardan uzaklaşıp, fildişi kulelerimize çekilmeyeceğiz. Sürekli insanların içinde, onların bize ulaşabilecekleri bir konumda olacağız. Allah korusun da bugün kimi hocaların evine insanlar gündüz saat 10'dan önce, gece de saat 10'dan sonra girememektedirler. Neden? Efendim zat-ı âlileri istirahat buyuracaklarmış. Bu gerçekten çok ayıp bir şeydir. Allah'ın Resûlü'-nün hayatında böyle bir şey kesinlikle yoktur. İnsanlar her an ona u-laşma imkânına sahiptiler. Gerçekten mü'minlerin ihtiyaçları varsa ge-lebilmeliler, girebilmeliler, bulabilmeliler bizi.

Kâfirler kim olurlarsa olsunlar, ne olurlarsa olsunlar, makamları, konumları, servetleri, zenginlikleri ne olursa olsun kesinlikle mü'-minlere tercih edilmemelidir. Makamı, konumu, kültürü, seviyesi ne o-lursa olsun Müslüman her zaman kâfire tercih edilecektir. Müslüman her zaman kâfirden üstündür, bunu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamalıyız. Çünkü toplumda zenginlerin, makam sahiplerinin, mansıp sahiplerinin üstün tutulması, garibanların, fakirlerinse alçak tutulması cahiliye âdetidir ve İslâm'ın kesinlikle reddettiği bir anlayıştır. Bakıyoruz bugün kimileri zenginler için fakirleri, müstekbirler için mustaz'af-ları, makam mansıp sahipleri için sıradan Müslümanları fedâ etmekte-dirler. Hep yüksek tabakadan insanlarla düşüp kalkmaya çalışıyorlar. Allah korusun bu nifak alâmetidir ve İslâm'ın kesinlikle reddettiği bir anlayıştır.

İslâm'ın ilk maya tuttuğu Mekke toplumunda Rasulullah'ın çev-resinde onun dâvetine kucak açanlar toplumun en gariban insanlarıydı. Mekke'nin ileri gelen zenginleri, kendini beğenmiş müstekbirler, toplumun kalburüstü insanları Resûl-i Ekrem'in yanına geldikleri zaman bu gariban insanlarla onun meclisinde birlikte yan yana oturmak şöyle dursun, tükürüklerini bile bu adamlara reva görmüyorlardı. Ra-sulullah'ın yanına geldiklerinde Bilal, Habbab bin Eret, Ammar bin Ya-sir, Süheyb-i Rûmi gibi garibanları, kendi ifadeleriyle baldırı çıplakları orada, onun yanında gördükleri zaman kahroluyorlar, mahvoluyorlar ve: "Ey Muhammed! Eğer bizim senin yanına gelmemizi istiyorsan kov bu adamları. Bu baldırı çıplaklar senin meclisinde bulundukları sürece kesinlikle biz senin yanına gelmeyiz, gelemeyiz. Biz bu adamlarla birlikte asla oturamayız" diyorlardı. "Biz azîz, bunlarsa zelil" di-yorlardı. Malda, makamda, elbisede, servette, samanda izzet görüyorlardı.

"Bunlara sahip olanlar azîz, bunlardan mahrum olanlar da zelildir" diyorlardı. "Ey Muhammed! Kavminden bunlara mı razı oldun? Bu kadar insanın içinden bunları mı seçip beğendin? Yani sence aramızda Allah'ın nîmet verip üstün kıldıkları bunlar mıdır? Biz bunlara mı tabi olacağız? Bunlara mı uyacağız? Senin bu anlayışından vazgeçip bize bu adamlardan ayrı bir meclis yapmanı istiyoruz. Dışarıdan gelen Arap elçilerinin bizleri bu düşük insanların yanında görmelerini istemiyoruz, buna tahammül edemiyoruz. Biz senin yanından ayrıldıktan sonra onları yanına alabilirsin. Biz çıktıktan sonra istediğin kadar onlarla otur ama biz varken onları çıkar" diyorlardı.

Bunların, bu müstekbirlerin İslâm'a girmeleri konusunda, küfürden, şirkten, cehenneme doğru gitmekten kurtulup imanla, İslâm'la, cennetle tanışmaları konusunda çok haris davranan, bunların cehenneme gitmelerine vicdanı asla dayanmayan Allah'ın Resûlü sırf onları kaybetmemek için onların bu tekliflerine karşılık: "Bunu bir düşüneyim," buyurunca hemen arkasından Rabbimiz En'âm sûresindeki şu âyetini gönderiyordu:

"Peygamberim, Sırf Allah'ın rızasını dileyerek sabah akşam Rabblerine dua edenleri huzurundan kovma. Onların hesabından sen sorumlu değilsin, onlar da senin hesabından sorumlu değildirler. Onları huzurundan kovduğun takdirde zalimlerden olursun."

(En'âm 51,52)

"Peygamberim, söz dinleyecek olanlar mü'minlerdir. Sana ve senin dâvetine değer verecek olanlar bunlardır. Sakın inanmayanları inananlara tercih etme! Sakın kâfirleri mü'minlere tercih etme! Allah'a iman edip sırf Allah'ın rızasını kazanmak derdiyle sabah akşam Rablerine dua eden, Rabblerine kulluk eden ve bu dâvânın temel taşları, yani bu dâvânın bereketi durumunda olan bu garibanları sakın berikilerin hatırına huzurundan kovma! Çünkü ne sen onların hesabından sorumlusun, ne de onlar senin hesabından sorumludur. Senin

hesabın sana, onların hesabı da kendilerine aittir. Bu gariban Müslümanların gariban olmaları ya da onların fakir olmaları benim Rabbleri olarak onlara takdir ettiğim rızkın neticesidir. Bu benim takdirimdir, senin bu-nunla bir ilgin, alâkan yoktur. Sonra bu gibi şeylerin, fakir fukara olmak gibi ölçülerin iman yönünden hiçbir değeri yoktur. Ne zenginler daha iyi Müslüman'dır, ne de fakir olanlar daha az Müslüman'dır. Bunun imanla bir ilgisi yoktur. Öyleyse ey Peygamberim sakın bu insanlar fakirdir diye huzurundan kovmaya ve ötekileri bunlara tercih etmeye kalkışma."

Görüyor musunuz Rabbimizin uyarısını? Gerek En'âm'daki bu uyarısı, gerekse bu sûredeki Rabbimizin uyarısının gelişinden sonra Allah'ın Resûlü çok korkmuştur. Hatta sahâbe-i kirâm efendilerimizin ifadelerinden anlıyoruz ki, bu âyetin gelişinden sonra Allah'ın Resûlü biz kendisinin yanından ayrılmadıkça bizim yanımızdan ayrılamıyordu diyorlar. Kılıçlarına kendi kılıçları, paralarına kendi paraları, evlerine kendi evleri gözüyle bakabilme özellikleri onları öyle bir kardeş yapmıştı ki, aralarında ne sosyal sınıf farkları, ne de üstünlük-alçaklık an-layışları kalmıştı. Hepsi yıkılıp gitmişti.

Burada Rabbimiz Resûl-i Ekrem'in dâvetine ilk önce koşan, İs-lâm dâvâsına gönül veren garibanların gönüllerini almayı murad ediyor. Şu cahiliyenin değer yargılarıyla, şu şirk âdetleriyle, şirk anlayışlarıyla kendilerini üstün görüp çirkin ifadeleriyle üzdüğü gariban Müslümanların kendi katında değerli olduklarını ortaya koyuyor. Bu ifadeler bir yandan kendilerini üstün gören müstekbirlere bir tehdit unsuru oluştururken, öbür taraftan da bu garibanlara şu mesajı veriyordu: "Ey benim katımda değerli kullarım! Sakın sizler bu değersizlerin ifadelerinden üzülmeyin! İt ürür, kervan yürür."

Yirmi dört saatimizin herhangi bir bölümünde bizden İslâm is-teyen bir talep olursa bunu derhal yerine getirmek zorunda olduğumuzu asla unutmamalıyız. Bizden İslâm'ı, Kuran ve sünneti öğrenme hususunda bir istek, bir talep vâki olmuşsa bunu asla reddetme hakkımız yoktur. Derhal bu talebe koşmalıyız. Ya da insanlardan böyle bir talep olmadığı halde kendiliğinden bir fırsat oluşmuşsa yine hemen onu yerine getirmek zorunda olduğumuzu da unutmamalıyız. Hele hele insanlardan bize dini anlat diye bir talep vâki olmuşsa kesinlikle reddetmeyelim, duymazdan gelmeyelim, savsaklamayalım, gevşek davranmayalım. Âyet bir de bizden bunu istiyor. Bize bunu anlatıyor. Allah aşkına Rabbimizin bu uyarısına kulak verip bu konuya çok dikkat edelim. Talep varsa reddetmeyelim, ama talep olmadan da bir fırsat çıkmışsa karşımıza onu da değerlendirmeden yana olalım inşallah.

Yani karşımızdaki insanların, hanımlarımızın, çocuklarımızın, komşularımızın, dükkanımızda çalıştırdıklarımızın, arkadaşlarımızın illâ da dilleriyle bizden İslâm'ı sormalarını, istemelerini beklememeliyiz. Halleriyle,

vaziyetleriyle sorduklarının ve istediklerinin hemen farkına vararak onlara onların muhtaç oldukları İslâm'ı hemen anlatmaya başlayıverelim. Ne biliyorsunuz belki şu ana kadar çocuklarımız hal diliyle bize Bakara'yı, Âl-i İmrân'ı, En'âm'ı sordular. Veya sordukları konular buralarda anlatılıyordu da biz onlara bunu anlatamadık. Öyleyse bizler öğrenelim bunları da, hem kendimizi, hem de çevremizi bunlarla diriltmeye çalışalım. Bunu yaparken de fakir-zengin ayırımı yapmayalım. Gören, görmeyen ayırımı yapmayalım. Üstün-alçak ayırımı yapmayalım. Çünkü İslâm'a göre, gören, âmâdan üstün değildir. Malı olan, malı olmayandan üstün değildir. Malla imtihan olan, malsız imtihan olandan üstün değildir. Eli olan, çolak yaratılandan üstün değildir. Dili olan, dilsiz imtihan edilenden üstün değildir. İlimle imtihan olunan, ilimsiz imtihan olunandan üstün değildir. Ekonomik ve siyasal güce sahip olan, bunlardan mahrum olandan üstün değildir. Bunlar birer imtihan konusudur. Birisi öyle, diğeri böyle imtihan edilmektedir. Onun imtihan sorusu böyle, berikisinin ki de öyledir. Kimin kazandığı sonra belli olacaktır.

Öyleyse zinhar Allah'ın sizi neyle imtihan edeceğine karışmayın! "Ya Rabbi beni şunlar şunlarla imtihan et! Ya Rabbi beni üç çuval parayla, beni beş villayla, beni şöyle bir makamla, şöyle bir imkânla imtihan et! Ya Rabbi bana çevre ver! Bana müdürlük ver! Bana şu ko-nuda fırsat ver! Bana erkek evladı ver! Beni şununla bununla imtihan et!" diyerek O'na yol göstermeye, akıl vermeye kalkışmayın. O sizin neye lâyık olduğunuzu, neyle ve nasıl imtihan edilmeniz gerektiğini en iyi bilen ve size lâyık sorular gönderendir. Bunu hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayın.

Çünkü bu konular sizin bileceğiniz şeyler değildir. Bakın peygamberiniz kendi içtihadıyla ufak bir yanılgıda bulundu da hemen Rabbimizin uyarısıyla karşı karşıya geliverdi. Câhilî bir değer yargısıyla kendisinden İslâm talep eden bir garibanı terk edip o müstağnî olanlara yöneldi. Hazır karşısında İslâm isteyen varken berikilere anlatmaya kalkıştı da Rabbimiz hemen uyarıverdi. "Sana ne onun temizlenmesinden? Sen senin karşında samimi olarak gelene yönelmeliydin" buyuruverdi.

Yok! Yok! Olmaz bu! Bu davranış sana yakışmaz peygamberim! Ben bu davranışını tasvip etmiyorum! Ben bunu onaylamıyorum! Ben bunu düzeltiyorum! Bu davranışın ümmete yansıması olmayacak! Ben bunu ümmetine böylece yansıtmayacağım! Çünkü senin tüm hayatın, tüm kavil ve fiillerin ümmetin için örnektir, bağlayıcıdır. Senin tüm yaptıkların dindir. Onun içindir ki ben bu davranışının din olarak ümmetine intikalini istemiyorum. Doğrusu o ki ancak senin ya-pacağın hatırlatmaydı. Ama evvelemirde Müslüman'a. Evvelemirde isteyene olmalıydı bu hatırlatma. Çünkü:

11-12. "Dikkat et; bu Kur'an bir öğüttür. Dileyen onu öğüt kabul eder."

Hayır hayır, çünkü bu Kur’an bir öğüttür, bir tezkiradır. Buradaki “Kellâ”nın şöyle bir mânâsı olmalıdır: “Hayır hayır, sen o gariban Müslümanı bırakıp ta müstekbirlere yönelme peygamberim! Onları garibanlara tercih etme! Çünkü sen gariban Müslümanları bırakıp ta onlara meyledersen onlar kendilerinde izzet ve şeref olduğunu zannedip İslâm’ın kendilerine muhtaç olduğu zehabına kapılabilirler. Ken-dilerini bir şey zannedip İslâm’dan müstağni davranmaya kalkabilirler. Halbuki onlar İslâm’dan değil, İslâm onlardan müstağnidir. İslâm’ın onlara herhangi bir ihtiyacı yoktur aksine onların İslâm’a ihtiyaçları vardır. Bu sana ve kıyâmete kadar senin yolunun yolcularına bir uyarıdır. Sakın bir daha böyle yapma. Dileyen Kur’an’la öğüt alır, Kur’a-n’ın uyarılarıyla kendi kendisini uyarır ve doğru yolu bulur.”

Bu âyetlerde Rabbimiz şöyle buyuruyor: “Ey Peygamberim ve ey peygamber yolunun yolcuları, şunu da hatırınızdan çıkarmayın ki risâlete karşı insanlar iki gruptur. Kur’an, peygamber, İslâm karşısında iki grup insan tavrı vardır. Bunlardan birinci grup fıtrî alıcı cihazları açık olanlar, fıtratları ölmemiş olanlar. İkinci grup da fıtratları bozulmuş, alıcı cihazları ölmüş insanlardır. Öyleyse ey peygamberim ve ey peygamber yolunun yolcuları, bunu asla unutmayın. Size ancak söz dinleyenler, söze kulak verenler, sözü işiten ve onu anlayan kimseler icabet edeceklerdir. Alıcı cihazları çalışan, fıtratları diri ve faal olan kimseler ancak icabet edecektir. Fıtratları bozulmuş olanlar, yaratılış melekelerini kaybetmiş, duymaz, işitmez hale gelmiş, doğruya yönelme istidatlarını kaybetmiş ölü olanlara gelince, bilesiniz ki onları ancak Allah diriltecektir. Bu duruma gelmiş insanlar için ne peygamberlerin ne de başka birilerinin yapabilecekleri bir şey yoktur.

Zira Allah’ın duyurmadığına kimse bir şey duyuramaz. Allah’ın söyletmediğine kimse bir şey söyletemez. Allah’ın göstermediğine kimse bir şey gösteremez. Allah’ın şaşırttığını kimse yola getiremez. Bunlar kabirdekiler gibi değillerdir. Bunlar vahye karşı kapılarını, pencerelerini kapamış, duymayan, duygulanmayan, düşünmeyen, idrak etmeyen, hayattayken ölmüş insanlardır. Bunlar ölülerdir ve bunları Allah’tan başka diriltecek de yoktur. Siz bunlarla, bu çorak arazilerle uğraşmayı bırakın da mümbit arazilerle uğraşın.

13-16. “O, Kutsal kılınmış, yüceltilmiş, arınmış sa-hifeler üzerindedir. İyi kimseler, saygıdeğer elçilerin eliyle yazılmıştır.”

Bu bölümde de Rabbimiz tezkirasını tanıtıyor. Yani kitabını ta-nıtıyor. Tezkira, meleklerin elindeki Kur’andır. Öyleyse eğer sizin elinizde de Kur’an varsa, sizin gönlünüzde de Kur’an varsa, siz de Kur’-an’la beraberseniz, siz de Kur’an’ı yazıyor, Kur’an’ı okuyor, Kur’an-dan bilgileniyorsanız, o zaman

kesinlikle bilesiniz ki sizler de tıpkı me-lekler gibi olacaksınız. Hatta bazılarına göre onlardan daha üstün o-lacaksınız diyor bu âyetiyle Rabbimiz.

Bu kitap Allah'ın yüce melekleri tarafından yazılıyor. Allah'ın son derece şerefli, Rabblerinin emirlerine asla ihanet etmeyen, emin meleklerdir onlar. Gerek bu kitabın âyetlerini yazma konusunda, gerekse onu peygambere ulaştırma konusunda onlar asla hata yapmazlar, yanlışlık yapmazlar ve hıyanette bulunmazlar. İşte böyle yüce me-lekler tarafından yazılıp elçimize getirilen çok yüce bir kitaptır bu. Bu yüce kitabın sizlere hiçbir zaman ihtiyacı yoktur. Bu kitap Azîz ve Hakîm olan Allah'tan gelme Azîz ve Hakîm bir kitaptır. Bu kitabın öğütleri İzzet ve Celâl sahibi Rabbin katında kıymetli sahifelerde yazılıdır. Kimse onu bozamaz. Kimse onu ilga edemez. Kimse ondan daha gü-zelini meydana getiremez. Çünkü o kalpte ve kabuldedir. Kimse ondan daha güzelini veya onun bir benzerini meydana getiremez. Çünkü o merfuadır. Mekânı, makamı ve değeri çok yücedir onun. Korunmuştur şeytan parazitlerinden. Korunmuştur pislerin el değmesinden.

Bu kitap Allah bilgisidir ve bu bilgiye ancak çok şerefli ve yüce vasıflara sahip olan Allah'ın elçileri ulaşabilmektedirler. Allah'ın tertemiz elçilerine ulaşan bu bilgilerden de elbette tertemiz ve şerefli insanlar istifade edebileceklerdir. Ama şurasını unutmamak lâzımdır ki, Allah'ın şerefli elçilerinin dışındakiler ne kadar da temiz ve şerefli olurlarsa olsunlar, Allah elçilerinin ulaştırıldıkları bilgi zirvesine ulaşmaları asla mümkün olmayacaktır. Bizler ancak Allah'ın şerefli elçilerine müracaat ederek onların bizim seviyemize indirdikleri bilgilere muhtacız ve ancak o kadarına ulaşabiliriz. Bu da ancak Kitap ve sünnete yakın-lığımızla orantılı olacaktır. Bizler her konuda Allah ve Resûlünün bize sunduğu bilgiye muhtacız. Gerek yaşadığımız bu hayatın bilgisini, ge-rek yaratılış, ölüm, ölüm ötesi bilgisini ve tüm bilgileri ancak bu iki kaynaktan elde edebiliriz. Ama hal böyleyken:

17-22. "Canı çıksın o insanın, o ne nankördür! Allah onu hangi şeyden yaratmış? Onu meniden yaratıp merhalelerden geçirerek ona şekil vermiş; sonra, yolu ona kolaylaştırmıştır. Sonra onu öldürür ve kabre koyar. Sonra, dilediği zaman onu tekrar diriltir."

Bir âma olduğu halde düşe kalka Allah bilgisine koşan kimseye karşılık şu kendilerini bir şey zannederek Allah bilgisine karşı müs-tekbir davrananları Allah kahretsin. Ne nankör insanlar bunlar? En büyük inkâr, en büyük nankörlük Allah bilgisine karşı kayıtsız davran-maktır. Düşünebiliyor musunuz? Allah insanları muhatap kabul ediyor, kendi bilgisinden onlara aktarıyor, o bilgiye ulaşabilecek yeteneklerle donatıyor insanları, ama bu nankör insan bu bilgiye karşı istidat-larını kullanmıyor. Allah bilgisiyle ilgilenmiyor, vahye değer vermiyor. Vahiyden habersiz, Allah bilgisinden uzak bir hayat yaşamaya

çalışıyor. Allah kahretsin böyle nankörleri. Bundan daha büyük bir nankörlük olur mu?

Nankörlük, şükrün zıddıdır. Nankör; kendisine yapılan iyiliği in-kâr eden, gördüğü iyiliğin ve yardımların değerini bilmeyen, iyilik ve nimet verene karşı inkârcı bir tavır takınan kimse demektir. İyiliklere ve nimet verene karşı takınılan bu olumsuz tavra, nankörlük denir. Eskiler bu kötü ahlaka 'küfrân-ı nimet' derlerdi. Yani nimeti yalan say-ma, nimeti inkâr etme, nimeti ve sahibini görmezlikten gelme. Küfrân-ı nimet, nimet bulunduğunda haddi aşmak ve şükrünü yerine getir-memektir.
(Lisânu'l-Arab 5/125)

Râgıb, Müfredâtında şöyle der: Nimetin küfrü veya küfrânı, şükrünü edâ etmemek suretiyle nimeti örtmek demektir. "Küfrân" (nankörlük), nimetin inkârında kullanılırken, "küfür", dinde inkâr anla-mında kullanılmaktadır. "Küfür" kelimesi ise, her iki anlamda da kulla-nılır.
(Râgıb, el-Müfredât, s. 439).

Allah'ın nimetlerine karşı gösterilen olumlu tavır, şükür iken, şükretmemenin Kur'an'daki adı küfürdür. Şükrün ve küfrün zıt anlam-lar içermesi, bazı âyetlerde açıkça gözükür:

'Nankör' kelimesi, Farsça'dan dilimize geçmiş bir sözcüktür. Gördüğü iyilikleri, kavuştuğu maddî ve manevi nimetleri inkâr eden, iyilik edeni ve nimet vereni bilmeyen, teşekkür veya şükretmeyen kimseye de nankör anlamında 'kâfir-i nimet' denmiştir. Kâfir, Allah'tan gelen gerçeğin üzerine örten, gizleyen, tanımayan ve inkâr edendir. Nankör de, iyilikleri, nimetleri ve bunları yapanları görmez, inkâr eder, bilmezlikten gelir. İnsan kendine yapılan iyilik ve yardımların, verilen nimet ve rızıkların kadrini (değerini) bilmeli. Bu iyilikler ister insandan gelsin, isterse Allah'tan gelsin; kişi bunun şuurunda olmalıdır. İyilik yapanlar genellikle karşılık beklemezler. Ancak iyilik yapanlar teşekkürü hak ederler. Bu teşekkür, hem yapılan iyiliğin derecesini artırır, hem nimetin devamını sağlar, hem de iyilik yapan ile yapılan arasında sevgi bağı kurar.

Nankörlük ya insanlara karşı, ya da âlemlerin Rabbine karşı yapılır. Kişi, başkasından gördüğü bir iyiliği, bir yardımı, bir destek ol-mayı, görmezlikten gelse, bu bir nankörlüktür. İyilik yapanı unutarak nankörce davranmadır. İnsanlar ölünceye kadar birbirlerine muhtaçtırlar. Başkaları olmadan hayatlarını sürdüremezler. Maddi gücün her şeyi çözmediği tecrübelerle ispatlanmıştır. Kişiye ana-babasının iyiliğinden tutun da, hasta olunca tedavi eden doktora, ilim öğreten hocaya, yol gösteren bir büyüğe kadar, pek çok kimsenin iyiliği dokunur. Bir insana ana-babasının yaptığı iyilikleri saymak mümkün mü? Bu

karşılıksız iyiliklere teşekkür etmek, insanlık ve yardım etme duygusunun yüceliğinin gereğidir.

Türkçe'deki 'bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır' atasözü çok şey ifade etmektedir. Maddeyi bütün ilişkilerin temeline yerleşti-ren, çıkarından başka bir kutsal tanımayan, bu yüzden de derin bir egoizme saplanan günümüz insanına bunu nasıl anlatmalı? İnsan, diğer insanlardan gördüğü iyilik ve yardımlara teşekkür etmeli. Fakat iyilik edene kul köle olmak, onun karşısında ezilip büzülmek, zelil ol-mak doğru değildir. İyilik eden böyle bir şey beklerse, bu iyilik değil sömürü niyetidir. İyiliklere ve yapılan yardımlara, nankörlük etmek bir kötü ahlâktır, kınanması gereken kötü bir davranıştır. Kendisine iyilik yapılanın teşekkür etmesi, nasıl ahlâkî bir görev ise, yapılacak iyiliğin bir teşekkür ve minnettarlık beklentisine bağlı olmaması da aynı şe-kilde bir ahlak ilkesidir.

Bu konuda ölçü şu olmalıdır: Birisinden iyilik gören, bunu unut-mamalı; birisine iyilik yapan, bunu hatırlamamalıdır. Esas nankörlük, Allah'a karşı yapılandır. Nimeti haramlarda kullanmak, o nimete nan-körlüktür. Gözü haramda kullanmak, göz nimetine; kulağı haramda kullanmak kulak nimetine nankörlüktür. Dolayısıyla insandan sâdır olan her amel/eylem, ya şükürdür veya küfür (nankörlük). Kişinin için-de yüzdüğü bunca nimeti görmezlikten gelip başına gelen bazı mu-sibetleri anması, nankörlük karakterini uyandıran durumlardandır. Yi-ne İnsana ulaşan sıkıntıların ve korkuların ortadan kalkması da nan-körlüğün ortaya çıktığı durumlardandır: *"Denizde size bir sıkıntı do-kunduğu zaman O'ndan başka bütün yalvardıklarınız kaybolur. Fakat O sizi kurtarıp karaya çıkarınca yine yüz çevirirsiniz. Gerçekten insan nankördür."* (17/İsrâ, 67)

Nankör kimse, ortada olduğu halde Allah'ın nimetlerini gör-mezlikten, kendisine verilen nimetleri, kendisinden uzak tutulan çeşitli belâları ve kötülükleri bilmezlikten gelir. Nankör insan, Allah'ın nimet-lerine karşı duyarsız, kendisine bahşedilen nimetlerin kadrini bileme-yen kimsedir. Nankörlük, her insanın fıtratında olmakla birlikte, ka-rakterleri iman esaslarına göre şekillenmeyenlerde iyice belirginleşir.

"Kahrolası insan, ne de nankördür!"
(Abese, 17)

İnsan, nankörlükten kurtulup minnettarlığa, şükreden bir kul olmaya yönelmelidir. Hoşuna gitmeyen olaylar karşısında da sabırla direniş göstermelidir. Kur'an'ın ifadesine göre inkârcıların nankörlük-leri, onların 'küfr' etmelerinden kaynaklanır. Küfr ile nankörlük farklı gibi görünse de aralarında yakınlık vardır. Nankörlük kelimesinin anlam sahası içerisinde tıpkı küfr gibi, Allah'ı yaratıcı, bütün evrenin sa-hibi ve canlılara ait geçim

kaynaklarının var edicisi olduğunu; insanın sahip olduğu hayat, can, kalp, eşya gibi şeylerin O'nun tarafından ve-rildiğini inkâr etmek vardır. Bu tutum da elbette tıpkı küfr'e düşmek gi-bidir.

Söyleyin bakalım, Allah bilgisi olmadan şu konuları bilebilecek misiniz? Allah onu neden, hangi şeyden yarattı? Vahye müracaat et-meden bunu bilebilecek misiniz? Yaratılışın sırrını çözebilecek misiniz? Niye varsınız bu dünyada? Kim var etti sizi? Var olmadan önce neydiniz? Neredeydiniz? Ölüm nedir? Öldükten sonra nereye gideceksiniz? Bu hayatın mânâsı nedir? Bütün bu konularda sıhhatli bir bilgiye ulaşmak mı istiyorsunuz? Yani insanı tanımak, insanı tanımla-mak mı istiyorsunuz? İnsanı tanımak ve onu mutlu etmek mi istiyor-sunuz? İnsan için ona en uygun bir sistem, bir hayat tarzı geliştirmek mi istiyorsunuz? Eğer bu insanı bu insanın yaratıcısı olan Allah'ın bu insanla alâkalı bildirdiği vahiy birimlerinden habersiz olarak onu sadece maddeden, sadece bedeninden ibaret zannedip bu maddesinden başka ne Allah, ne melek, ne hayat, ne ölüm, ne ölüm ötesiyle, ne de yaratılış berisiyle ilgisi olmayan bir insan kabul eder ve tüm sisteminizi böyle bir insan üzerine bina etmeye kalkışırsanız, bu insanı zinhar mutlu edemezsiniz. Zinhar bu insanı bunalımlardan kurtaramazsınız. Ne kendinizi, ne de toplumu kesinlikle intiharlardan kurtaramazsınız. Ama insanı Allah'ın tanıttığı gibi böylece tanır ve ona yaratıcısının çizdiği hayat programını uygularsanız, işte o zaman insanla alâkalı en sıhhatliyi bulmuş olursunuz. İşte o zaman insanı mutlu etmiş ve tüm bunalımlardan kurtarmış olursunuz. Bunun başka hiçbir çaresi yoktur.

Kendilerini, toplumlarını bu vahiy bilgisinden müstağni görenler, bu nankörler ne zannediyorlar kendilerini? Neye güveniyorlar bu Allah bilgisini reddederlerken? Nasıl da nankör davranıyorlar Allah bil-gisine karşı? Neden meydana geldiklerini hiç düşünmüyorlar mı? Allah onları bir nutfeden yaratmadı mı?

İnsan neden yaratıldığına bir bakmıyor mu? Hor hakir bir damla sudan yaratıldığını hiç düşünmüyor mu bu nankör insan. Nasıl da unutuyor bunu. Atılmış bir damla sudan yaratıldığını, eline değdiği za-man, elbisesine bulaştığı zaman yıkama lüzumu duyacağı hor hakir bir damla meniden meydana gelmedi mi? Ananın ve babanın malum yerlerinden çıkan bir damla nutfeden, bir damla meniden yaratıldığını ne çabuk unutuyor bu insan? Nasıl yapabiliyor bunu? Neden yaratıldığını, nasıl ve kim tarafından yaratıldığını unutup kendisini bir şey zannedip Rabbine karşı kafa tutmaya nasıl cüret edebiliyor? Neyine güveniyor? Baba ihlilindeyken, ana rahmindeyken onu kim korudu? Ana rahmini kim emin bir istikrar mahalli kıldı? Atılıp gitmekten, telef olup gitmekten kim korudu onu? Veya aklı başında değilken, bebekken, acizken, güçsüzken, bilgiden yosunken, kendini bile korumaktan acizken şimdi biz ona

gücünü bilgisine verirken bize karşı gelsin diye mi veriyoruz bütün bunları ona? Bizim kendisine verdiklerimizi nankörce bize düşmanlıkta mı kullanıyor?

Onu böyle iki pislik mahallinden çıkan bir meniden yarattıktan sonra da onu takdir edip insan haline çevirmişiz. Gözünü, kulağını, elini, ayağını aklını, fikrini, ferasetini vermişiz ona. Sonra da onun için yolunu kolaylaştırmışız. Ana rahminden çıkma yolunu kolaylaştırmışız ve de hayat yolunu kolaylaştırmışız ona. Sonra da onu öldürür kabre koyarız. Kabri nerede olacak? Nerede vadesi yetip ölecek? Tüm bunları biz takdir etmişiz. İnsanın hayatı da kendi elinde değil, ölümü de. Gelişimiz de elimizde değil, gidişimiz de. Sonra dilediği zaman da sizi tekrar diriltecektir Allah. Kalkın dediği anda kalkmamak da elinizde değildir. Yaratırken, öldürürken kimseye sormadığı gibi yarın diriltirken, mezarlarınızdan kaldırırken de kimseye sormayacak Allah.

Öyleyse ey Allah karşısında bilgi iddiasında bulunanlar! Ey kendilerini bir şey zannedip Allah karşısında güç iddiasında bulunarak Allah'a kafa tutmaya kalkışanlar! Ey neden yaratıldıklarını, kim tarafından var edildiklerini unutarak yaratıcılarının yasalarını görmezden gelenler! Ey Rabblerinin kitabına karşı müstekbir davrananlar! Ey va-hiy bilgisine karşı ihtiyaçsız davrananlar! Ey Rabblerinin istediği hayatı yaşamayanlar! Rabblerinin kitabına karşı kayıtsız kalanlar şu gerçeği hiçbir zaman unutmamalısınız. Sen ki basit bir varlıktın! Sen ki hiçbir şey bilmiyordun! Sen ki akılsız, idraksiz, elsiz ayaksız bir damla su idin! Ana rahmine atılmış bir damla kan idin. Bu durumdayken seni orada koruyan, seni yaratan, sana seni tanıtan, sana çevreni tanıtan, sana şuur ve bilgi veren, sana kendini, varlığını, Allah'ı tanıma imkânı veren, seni adam eden Rabbini nasıl unutuyorsun? Nasıl oluyor da O Rabden gelen bilgilerle bilgilenmeyi bırakıp ta başkalarının bilgilerini bilgi kabul ediyorsun? O Rabbe karşı nasıl nankör davranabiliyorsun? Onun kitabına karşı nasıl ilgisiz kalabiliyorsun?

Düşünsene, basit bir kan pıhtısının gücü ne? Bir damla basit kan parçasının gücü, değeri ne olabilir ki? Anlama gücü yok, düşünme gücü yok, söz söyleme gücü yok. Böyle bir varlığa Allah kendi bilgisini nasip ediyor. Onu muhatap kabul ediyor ve vahyini gönderiyor. Bundan daha büyük bir şeref olur mu? Seni böyle bir damla sudan yaratan, seni adam edeni inkar mı ediyorsun? Sen kendi kendini yarattığını, kendi kendini adam ettiğini mi zannediyorsun? Babanın sulbünden ana rahmine düştüğün, atıldığın zamanı bir hatırlasana. Adam olacak hiçbir tarafın yoktu. Gücün kuvvetin yoktu, bilgin, görüşün yoktu. Elin, ayağın yoktu. Çevren, fırsatın, imkanın yoktu. Evin, barkın, paran, pulun yoktu. Bağın, bahçen yoktu. Hiçbir şeyin yoktu. Şu anda sen adamsan ve bütün bu imkânlara sahipsen unutma ki bütün bunları sana Allah verdi ve seni adam eden de Allah'tır. Şu an-da aklım var diyorsan onu sana veren Allah'tır. Şu anda malım var di-yorsan, onu sana veren O'dur. Ekonomik gücüm var, siyasal

gücüm var, diyorsan bunları da sana veren O’dur. Sahip olduğun, benim dediğin neyin varsa hepsini sana veren O’dur. Sen bütün bunları sana veren ve seni yoktan var eden Rabbini nasıl inkar ediyorsun? Nasıl oluyor da her şeyini kendisine borçlu olduğun Rabbini diskalifiye ederek kendi tanrılığını iddia ediyorsun?

23. “Hayır; Allah’ın kendisine buyurduğunu hâlâ yerine getirmemiştir.”

Bu nankör insan Rabbinin emirlerini yerine getirmemiştir. Allah her dönem kendisine kitaplar ve elçiler göndermek sûretiyle bir hayat programı göndermiştir, ama bu nankör insan Rabbinden gelen bu ha-yat programına aldırış etmemektedir. Bu kitap ve elçiler göndermesinin yanında bir de onun fıtratına tevhidi ve kendisine kulluk duygusunu yerleştirdiği halde bu nankör insan Rabbine kulluğa yanaşmamaktadır. Rabbine itaat edip O’nun emirlerini yerine getirmesi gerekirken tamamen aksine kendisine kulluğu tercih etmektedir. Mükellefiyetlerini yerine getirmemektedir.
24-31. “İnsan, yiyeceğine bir baksın. Doğrusu suyu bol bol indirmekteyiz. Sonra yeryüzünü iyice yarmakta ve orada taneli ekinler, üzümler, sebzeler, zeytin, hurma ağaçları ve bahçelerde koca koca ağaçlı meyveler ve çayırlar bitirmekteyiz.”

Yiyeceklerine, yediklerine bir bakmaz mı bu nankör? Kim yarattı onları? Kim var etti? Gökten su indirerek bunları kim oluşturdu? Yeryüzünü yararak bu yediğiniz üzümleri, sebzeleri, zeytini, hurmayı ve diğer yediğiniz meyveleri kim yarattı?

Allah gökten suyu indirerek yediğiniz şeylerin tümünü yaratandır. Gökten indirdiği suyla yeryüzünde insanların muhtaç oldukları tüm nebatatları, tüm yiyecekleri çıkaran, bitirendir Yeryüzünde hayatın kaynağı olan suyu indiren O’dur. Bu suyla yaşadığımız hayatın en tabii unsurlarını yaratan Allah’tır. Yemyeşil hayatı, yemyeşil bitkileri, yemyeşil otları bitiren Allah’tır.

Gönderdiği suyla salkım salkım üzümleri, hurmaları ve her tür-lü meyveleri çıkarmıştır Allah. Yeryüzünde her cinsten bağlar, bahçeler var etti Allah. Şöyle Rabbinizin gökten indirdiği hayat kaynağı suyla bitirdiği meyvelere, bitkilere bir göz atın, bir düşünün onlar üzerinde. Bunlara ne kadar muhtaçsınız değil mi? Bunlarsız yaşayamazsınız değil mi? Hayatınızın devamı bunların varlığına bağlı değil mi? Şu insanların yaptıkları ve gururla insanlığa takdim ettikleri bu teknolojik şeylerin hiçbirisi bunların yerini tutup karın doyurmuyor değil mi? Acaba bunlardan bir tanesini siz kendiniz yaratabilir misiniz? Veya sizlerin şu anda güçlü gördükleriniz, hâkimiyeti kendilerine verip

yasalarına tabi olduğunuz insanlar yapabilirler mi, yaratabilirler mi bunlardan bir tanesini? Güçleri yeter mi buna onların?

Bir de meselenin bir başka boyutuna dikkatlerinizi çekerek şöyle sorayım: Acaba sizlerin şu anda bedava yiyip içtiğiniz tüm bu nîmetler Allah'tan değil de insanlardan olsaydı, tüm bu nîmetlerin sahibi insanlar olsaydı, acaba bu kadar rahat bu nîmetlerden istifade imkânı bulabilir miydiniz? Onları bu kadar rahat alabilir miydiniz insanların ellerinden? Eğer bu dünya, bu nîmetler insanların elinde olsaydı, insanların mülkünde olsaydı, bu kadar cömertçe onu insanlara sunabilirler miydi? Şu bize her saniye ısı ve ışık gönderen güneş, şu her an teneffüs ettiğimiz hava, şu kıymetini bilmeden tükettiğimiz sular, meyveler, üzümler, hurmalar bir insanın ya da insanların elinde olsay-dı, onu ondan bu kadar rahat alabilir miydiniz? İşte sizin böyle cömert bir Rabbiniz var. Öyleyse kimin ekmeğini yiyip kimin kılıcını salladığınızı bir düşünün. Kimin nîmetlerinden istifade edip de kimlere kulluk ettiğinizi bir düşünün.

Demek ki bizi yaratan ama yarattığı gibi öyle başı boş bırakmayan, kendi halimize terk etmeyen ve hayatımızın devamı için dünyada yaşam şartlarımızı da ayarlayan bir Rable karşı karşıyayız. Ha-yat, ama en az onun kadar önemli olan bu hayatın devamı. Dünyayı bizim için yaşam yeri olarak hazırlamış Rabbimiz.

Bütün bunları hiç düşünmüyor musunuz? diyor Rabbimiz. Bütün bunları düşünmeyen, tüm bunların kim tarafından ve ne için verildiği üzerinde ciddi ciddi kafa yormaya yanaşmayan insana insan demek mümkün müdür, siz söyleyin. Şu kupkuru üzüm çubuğunun içini şeker usaresiyle dolduran kimdir? Şu gördüğümüz her bir ağacın her bir dalında bir çok fabrika kurup, yediğimiz ayrı ayrı renklerde, ayrı ayrı tatlarda bu meyveleri yaratan kimdir? Bütün bunları, düşünen, anlayan bir kavim, bir toplum için açıklıyoruz anlatıyoruz, diyor Rab-bimiz. Ama tüm bunları kendi güçlerine, kendi becerilerine ya da işte kör tabiat güçlerine veren kimseler için bu âyetler hiçbir mânâ ifade etmeyecektir.

32. "Bunlar sizin ve hayvanlarınız için geçimliktir."

Hem sizin, hem de hayvanlarınızın yiyeceklerini biz yaratıyoruz. İsterseniz reddedin bütün bunları. İsterseniz her şeyinizi kendisine borçlu olduğunuz Rabbinizi diskalifiye ederek bir hayat yaşayın. İsterseniz karşı gelin O'na. Ama unutmayın ki:

33-37. "Kulakları sağır eden gürültü duyulduğu zaman, o gün, kişi kardeşinden, annesinden, babasından, karısından ve oğullarından kaçar. O gün, herkesin kendine yeter derdi vardır."

Sahha, kıyâmetin isimlerinden birisidir. Sahha geldiği zaman. Sahha gerçekleştiği zaman. Yani dünyada en büyük olay, en büyük felâket anlamına kıyâmet gelip çattığı zaman. Kulakları sağır eden, kapıları çalan, akılları zâyi eden, kalpleri yerinden oynatıp yürekleri hoplatan felâket, o felâket geldiği zaman. Kıyâmet korkunç dehşetiyle insanların kalplerini ve kulaklarını çarptığı, insanların beyinlerinde patladığı zaman.

Adından da belli olduğu gibi insanların beyinlerinde patlayacak, insanların kalplerine ve kulaklarına çarpacak, yürekleri yerinden oynatıp kalpleri, gökleri yarıp parça parça edecek, dağları ufalayıp tuz buz edecek, yıldızları yerlerinden söküp sağa sola atacak, güneşin ve ayın defterini dürecek, insanları hedefini şaşırmış ne yapacaklarını, nereye gideceklerini bilmez bir vaziyette kelebekler gibi sağa sola uçuran kıyâmetin o müthiş gürültüsü geldiği zaman. O gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, karısından, oğlundan, kızından kaçacak. Neden? Çünkü o gün herkesin başını aşkın derdi vardır, herkesin kendine yetecek meşguliyeti vardır. Herkes kendi başının derdine düşmüştür. Kimsenin kimseyi düşünecek mecali de yoktur, zamanı da yoktur. O gün kimse kimsenin hatırını soramayacak, kimse kimseyle ilgilenemeyecektir. Herkes kendi başının derdine düşecektir.

Hattâ Rasulullah efendimizin, "O gün herkes üryan haşr olacak" beyanına karşılık Ayşe annemizin: "Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Öyle de biz o gün vücutlarımızı yabancı er-keklerden nasıl koruyacağız?" şeklindeki sorusuna Allah Resûlü'nün verdiği cevap gerçekten çok enteresandır: "Üzülme ey Hatice, o gün herkesin başını aşkın bir derdi olacak ve kimse kimsenin vücuduyla ilgilenemeyecektir." O gün kimse kimseyi göremeyecek. İnsanın sev-dikleri bile ona yabancı olmuştur o gün. Bu bölüm surun üfürülüp de kıyâmetin koptuğu dönemi anlatır. Bundan sonraki bölüm de kıyâmet sonrası olacakları gündeme getirir.

38-41."O gün birtakım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedir. O gün birtakım yüzler de tozlanmış ve onları karanlık bürümüştür."

O gün kimi yüzler vardır ki aydınlık, pırıl pırıldır. O gün kimi yüzler de vardır ki başarı neticesinde, sürur içinde ışıldar, parlar dururlar. Yani karşılaştıkları güzel âkıbetler karşısında memnun, neşeli, sürurlu, sevinçli, pırıl pırıl böyle parlak yüzler vardır. Tıpkı Mutaffifin sûresinin anlattığı gibi:

"İyiler, şüphesiz, nîmet içinde ve tahtlar üzerinde etrafı seyrederler. Onları, yüzlerindeki nîmet pırıltısından tanırsın."
(Mutaffifin 22-24)

Orada mü'minler yüzlerinin pırıltısından tanınacaklar. Çünkü onlar orada Allah tarafından ağırlanacaklardır. Onlar için orada büyük bir ağırlanma vardır. Orada Allah'ın sonsuz lütfuna ve ebedî ağırlamasına gidiyor o mü'minler. Orada

mahrumiyet yoktur. Orada üzüntü verici herhangi bir şey yoktur. Kur'an'ın başka bir yerinde Rabbimiz o mü'minler için "Tuhberun" ifadesini kullanır. Yani Allah'ın nîmetlerinin insanın yüzüne, içine, kalbine, benliğine sinmesi anlamına geliyor. Al-lah'ın nîmetlerinin eseri insanın yüzünde, gözünde ve tüm benliğinde hissedilecektir. Sevinçleri, memnuniyetleri, yüzlerinde, gözlerinde, hallerinde ve tavırlarında etrafa taşacaktır. Onları görenler her taraflarından bu nîmetlerin sevincinin aktığını hissedecek. Cennette Rabbi-nizin onlar için hazırladığı nîmetlerin eseri her hallerinden görünür bi-çimde sevindirileceklerdir.

Dünyada işledikleri salih ameller, yaşadıkları vahiy kaynaklı hayatları şükre değer görüldüğü için cennette süslenip ziynetlendirile-cekler. İkram olunacaklar. Cennet onlarla özdeş olacak, içlerine dışlarına sinecek ve tüm zerrelerinde etkisini gösterecektir. Cenneti kuşanacaklar, sevinci giyinecekler, hep neşeli, hep canlı olacaklar. Allah'ın rahmeti onları çepeçevre kuşatacak ve Allah'ın nîmetleriyle iç içe olduklarını her an hissedecekler de bütün bunların Rabblerinden geldiği şuuru içinde Rabblerine karşı sürekli bir hayranlık ve şükran duygusu içinde olacaklar.

Allah bizi onlardan eylesin inşallah. Dünyada yaşadıkları güzel bir hayatın sonunda, Rabblerinin rızasını kazanmanın, Rabblerinin rıza ve hoşnutluğunu görmenin sevinci içindedir kimi yüzler. Yunus sûresi de bunu şöyle anlatır:

"Muhsinlere (İyi davrananlara); daima daha iyisi ve üstünü verilir. Onların yüzlerine ne bir karanlık, ne de zillet bulaşır. İşte onlar cennetliklerdir, orada temelli kalırlar."

(Yunus 26)

"Bir takım yüzlerin ağaracağı ve bir takım yüzlerin kararacağı günde büyük azap onlaradır. Yüzleri kararanlara: "İmanınızdan sonra inkar eder misiniz? İnkar etmenizden dolayı tadın azabı" denecektir. Yüzleri ağaranlar ise Allah'ın rahmetindedirler. Onlar orada temellidirler."

(Âl-i İmrân 106,107)

Kimi yüzler, kimi yüzlerin sahipleri işte böyledir ama o gün kimi yüzler de vardır ki zelil, hor, hakir, önlerine düşmüş, suspus olmuşlardır. Kimi yüzler var ki o gün perişandır. Vücûh, yüzler anlamına gelir. İnsanlar anlamına da gelir. İşte o gün nice yüzler vardır ki, nice yüz sahipleri vardır ki, kayıplarından, ıstıraplarından, hüsranlarından ötürü kapkara kesilmiştir. Abus bir çehre olarak pusarır, asılıp kalır. Adam suçundan, kaybından, ayıbından, ıstırabından, üzüntüsünden dolayı suspus olmuş, yıkılmış, bitmiş, tükenmiştir.

Dünyada yaşadıkları hayattan ötürü, yaptıklarından ötürü kapkara kesilmiştir yüzleri. Cehennem alevlerinin tozları, külleri vardır yüzlerinde. Hasret tozlarına batmıştır yüzleri. Bedbahtlık yüzlerinden okunur bir haldedirler.

Şûrâ sûresinde de şöyle buyurulur:

"Aşağılıktan başları öne eğilmiş, göz ucuyla gizli gizli etrafa bakarken, ateşe sunulduklarını görürsün."
(Şûrâ 45)

Rabbim böyle bir âkıbetten korusun inşallah müminleri. Çünkü bunlar:

42. "İşte bunlar inkarcı olanlar, Allah'ın buyruğun-dan çıkanlardır."

Bunlar kefere ve feceredirler. Bunlar küfretmiş ve Allah'a kulluktan çıkarak fısk ve fücur içine düşmüş insanlardır. Bunlar örtmüş insanlardır. Neyi örtmüşler? Allah'ı örtmüşler, Allah'ı gündemlerinden düşürmüşler, Allah'ın kitabını örtmüşler, Allah'ın âyetlerini örtmüşler, Allah'ın âyetlerini, Allah'ın hayat programını yok farz etmişler, fıtratlarını örtmüşler, Allah'ın kendilerine verdiği akıllarını, gözlerini, kulaklarını, kalplerini kullanmak istememişler, her şeyi örtmüşler. Bu kâfirler kendilerini olmamaları gereken yerde, bulunmamaları gereken yerde tutmuşlar. Kendilerini Allah'a kulluk ortamından çıkarmışlar, ya kendi hevâ ve heveslerine ya da başkalarına kulluk ortamında tutmuşlar. Bunlar kendilerini yaratıcılarına kulluk ortamından çıkardıkları için en büyük zalimdirler.

Ya da kendilerini ateşe götürenler, kendilerini cehennem yolunda tutanlar, aslında kendi kendilerine bunlar kadar zulmeden başka birileri olamaz. Kâfirler inkar ettikleri için önce hakka zulmetmişlerdir. Kendilerini uçuruma, yani cehenneme sevk ettikleri için kendi nefislerine zulmetmişlerdir. Sonra insanları Allah yolundan uzaklaştırmaya çalıştıkları için de insanlara zulmetmişlerdir bunlar.

Bu müstekbirler dünyada Allah'ın âyetlerini örtüp yalan sayıyorlar, Allah'ın âyetlerini yok farz ediyorlar, Allah'ın âyetlerine karşı al-dırış etmiyorlar, Allah'ın âyetlerini uygulamaya yanaşmıyorlar da başkalarının âyetlerini uygulamaya çalışıyorlardı. Hayatı düzenlemek üzere Allah'ın gönderdiği âyetlerini görmezden geliyorlar da hayatlarını başka şeylerle düzenlemeye çalışıyorlardı.

Bir de onlar âhirete küfrediyorlardı. Âhireti örtüyorlar, âhireti, hesabı, kitabı gündemlerinden düşürüyorlardı. Yaptıkları işlerin bir gün karşılığını göreceklerini hiç düşünmüyorlar. Cürümlerinin, şirklerinin, küfürlerinin

sümenaltı edileceğine inanıyorlardı. Bundan dolayıdır ki alabildiğine cesurca günahların üstüne, üstüne gidiyorlar, kendilerini isyanlardan engelleyecek hiçbir kayıt tanımıyorlardı. Zaten âhi-rete, hesaba, kitaba inanmayan, âhireti gündemlerinden düşürmüş in-sanların yapamayacakları yoktur yeryüzünde. İpini koparmış danalar gibi sorumsuzca hareket ederek Allah'ın dininden Allah'ın rahmetinden kopmuş insanlardır bunlar. İşte bu kefere ve fecere cehenneme yuvarlanacak ve cennet nîmetlerinden mahrum olacaklardır.

Bu sûrenin de sonuna geldik. Rabbim razı olduğu gibi iman edip, istediği amele dönüştüren kullarından eylesin. Sübhanekalla-hümme ve bihamdik. Eşhedü en la ilahe illa ente. Estağfiruke ve e-tûbü ileyk.